

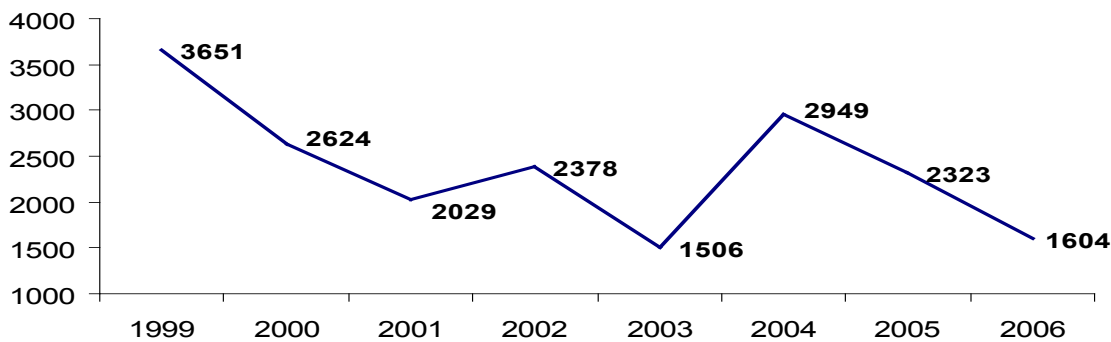
תעשיית הדייג בעזה – ענף כלכלי בסכנת

ממצאים עיקריים:

- בעקבות איסור כמעט מוחלט על דייג מאז יוני 2006, הורשו הדייגים לבסוף לחזור למימי הרצועה, לקראת עונת הדייג הנוכחית.
- נחוצה הרחבה מיידית של התחום המותר לדייג, מעבר לששת המיילים הימיים המותרים כיום, כדי שהדייגים יוכלו להפיק את מירב התועלת הכלכלית מעונת הדייג, שנפתחה בתחילת אפריל.
- ענף הדייג עומד בפני נסיגה בטווח הארוך, ואולי אף כליון, אם ההגבלות הנוכחיות ישמרו. ההכנסה השנתית צנחה מ-10 מיליון דולר לפחות ממחצית מכך מתחילת האינתיפאדה, לפי מחלקת הדייג של הרשות הפלסטינית.
- ההגבלות הוטלו על-ידי ישראל מסיבות ביטחוניות, ובמיוחד בעקבות חששות בנוגע להברחת נשק וסחורה אסורה אחרת.
- לא קיימת כל תקשורת רשמית בין צה"ל לדייגים. שיטה כזו תסייע למנוע מקרי מוות ופציעה של דייגים.
- ההגבלות על חופש הדייג, הובילו לדייג יתר במים הרדודים, וגרמה לדלדול בשטחי הרבייה. אם המגבלות ימשיכו, זני דגה שונים ימצאו בסכנה.
- הדייגים, והתלויים בענף הדייג למחייתם, עוברים מהסתמכות עצמית לתלות בתוכניות מזון ותוכניות תעסוקה המסופקות על ידי האו"ם וארגונים הומניטאריים אחרים.

תרשים מספר 1: כמות הדגה השנתית בטונות, ברצועת עזה

Annual Gazan Fishing Catch in Tonnes

מקור: משרד החקלאות הפלסטיני - מנהלת הדייג

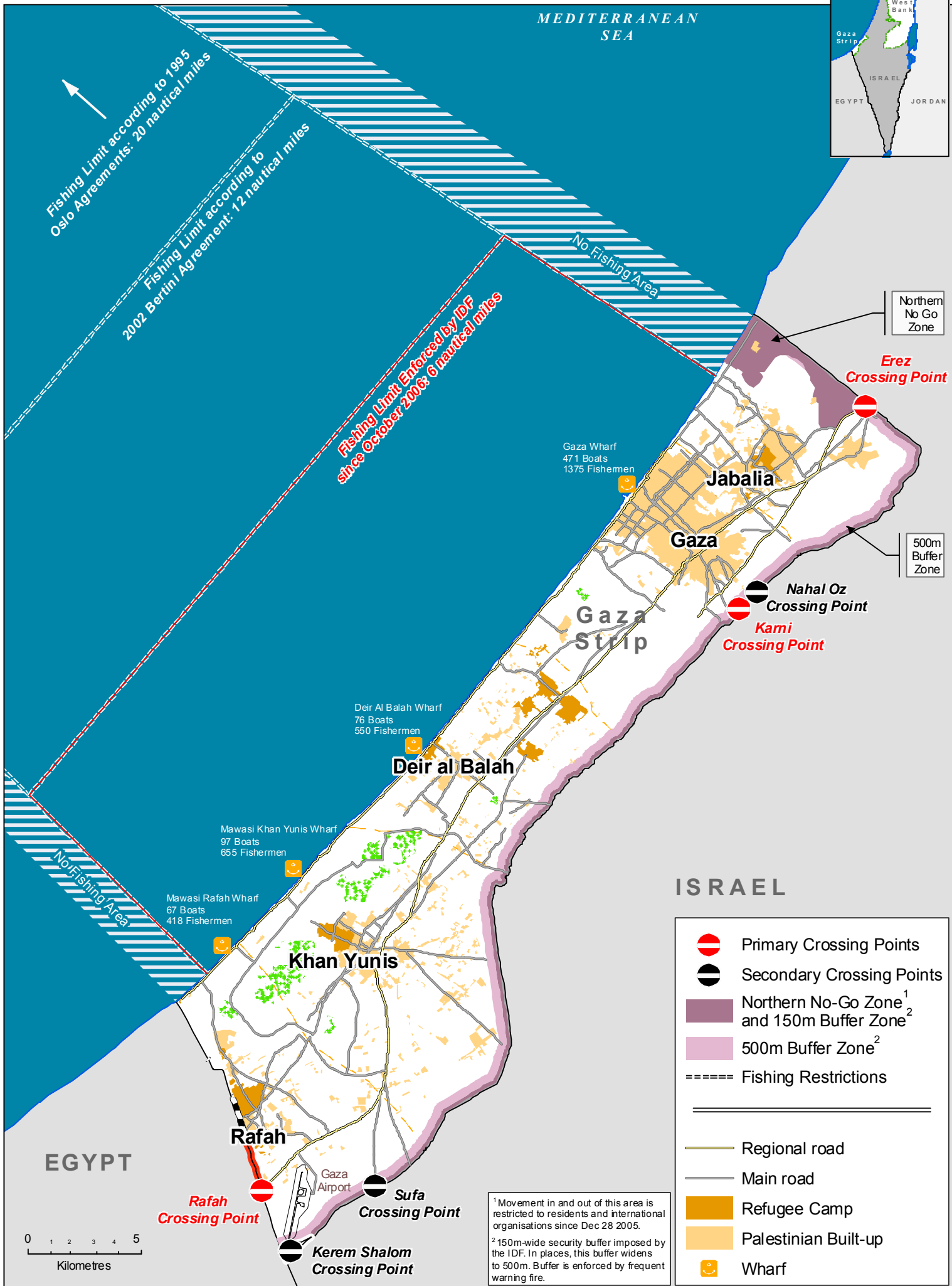
הגבלות דייג:

- הסכמי אוסלו קובעים שדייגים פלסטינים זכאים לדוג בטווח של עשרים מיילים ימיים מקו החוף של הרצועה.
- בהסכם שהושג באוגוסט 2002 בין ישראל לקת'רין ברטיני, שליחת מזכ"ל האו"ם לעניינים הומניטאריים במזרח התיכון, נקבע כי יתאפשר דייג בטווח של 12 מיילים ימיים, אולם הדבר מעולם לא יושם, על פי נתוני מחלקת הדייג ברש"פ.
- זכויות הדייג נאכפו בצורה שרירותית על-ידי חיל הים הישראלי, שהתיר דייג בחלק מהמקומות ולא באחרים, ובזמנים משתנים. כעת מתאפר דייג במרחק של 6 מיילים ימיים בלבד מהחוף.

The Gaza Strip Fishing Restrictions

April 2007

מגמות דיג

סוכנויות סיוע בינלאומיות, ובכללן ארגון המזון העולמי, אונר"א, הצלב האדום הבינ"ל, וקרן הילדים של האו"ם נאלצו להיכנס לתמונה ולהתערב בנעשה, באמצעות אספקה חבילות מזון ומקומות תעסוקה לקהילות הדיג. הדייגים נאבקים להאכיל ולפרנס את משפחותיהם, ואין להם רזרות לצורך תחזוקת אוניות הדייג שלהם.

שיא עונת הדייג עומד בפתח. בכל שנה, החל מחודש אפריל, מתרחשת נדידת דגים, ובמיוחד סרדינים, משפך הנילוס למימי טורקיה, ועל פי רוב הדגים מהזנים הגדולים יותר משייטים במרחק של כעשרה מיילים ימיים מהחוף. למרות שאינם רווחיים במיוחד, הסרדינים מהווים מרכיב הכרחי למחיית הדייגים הפלסטינים, ומהווים כ-70 אחוזים מהדגה השנתית, לצד דגי טונה, מקרלים וחסילונים. הדגה ברצועה מהווה כארבעה אחוזים מהתל"ג הפלסטיני.

בסוף שנות ה-90 של המאה העשרים, כמות הדגה השנתית בארבעת אזורי הדייג ברצועת עזה, הממוקמים ברפיח, חאן-יוניס, דיר אל בלח והעיר עזה, הגיעה ל-3,500 טונות, ויצרה הכנסה בשווי של יותר מ-10 מיליון דולר. בין השנים 2001-2006, ההכנסה ירדה כמעט לחצי מכך, והנפגעים היו בעיקר הדייגים ברפיח ובחאן-יוניס, שאזוריהם נסגרו במשך 2003-2004, ובשנת 2005 היו פתוחים רק במשך 95 ימים.

בעוד שברצועה רשומים פחות מ-3,000 דייגים, 2,000 בני אדם נוספים תלויים בתעשיית הדייג לפרנסתם, וזאת באמצעות אספקת שירותי תחזוקה לצי הדיג. בנוסף לכך, 35,000 בני אדם נוספים (בהנחה שכל משפחה מונה בממוצע 7 נפשות¹) נסמכים על התעשייה כמקור העיקרי להכנסה. קבוצה זו הלכה והתרוששה במהלך שש השנים האחרונות.

סירות דייג ללא שימוש באחד המעגנים בעיר עזה.
OCHA / עזה, עיר מרץ 2007

דרך חיים מסוכנת

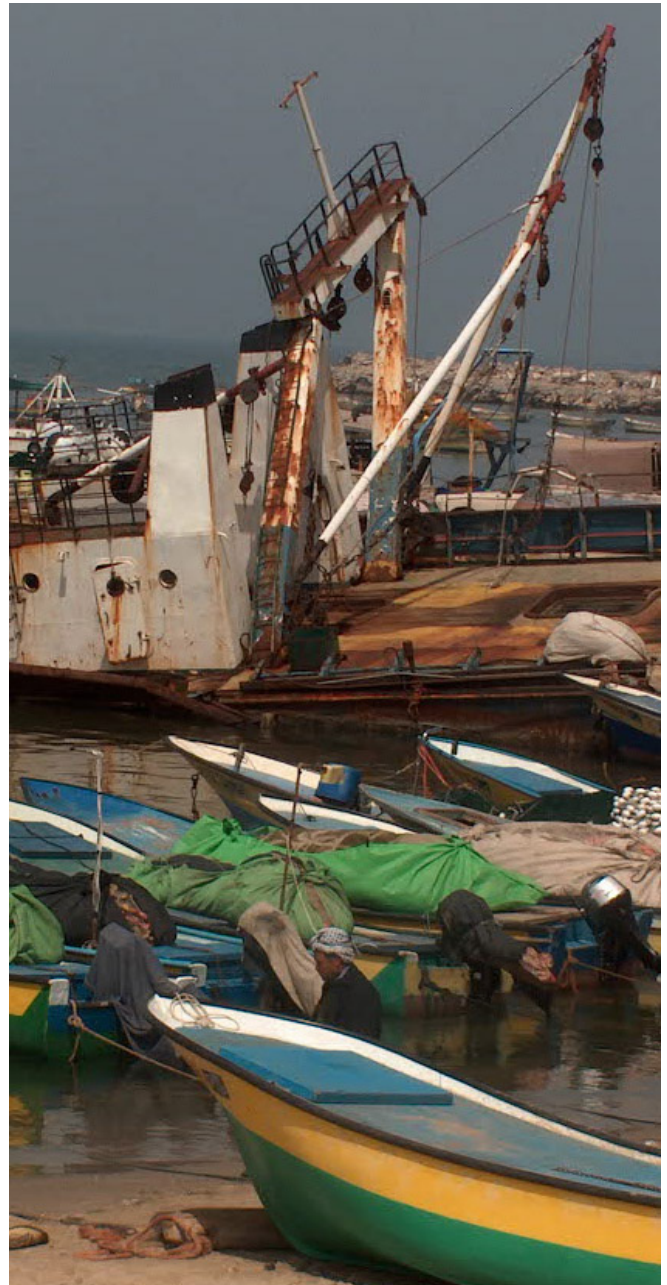
תעשיית הדייג הפכה לענף מסוכן במיוחד ברצועת עזה. שלושה דייגים פלסטינים נהרגו בירי ספינות חיל הים הישראלי במהלך 18 החודשים האחרונים, עשרות נוספים נעצרו וכלי השיט שלהם הוחרמו על ידי כוחות הביטחון הישראליים.

עקרונית, הדייגים היו אמורים ליהנות מאפשרות לדוג עד מרחק של שישה מיילים ימיים, הקלות אלה נכנסו לתוקף ב-24 באוקטובר 2006, והן מתייחסות למגבלות על הדייג לאורך החוף, שהוטלו בעקבות אירוע לקיחתו בשבי של חייל צה"ל ב-25 ביוני 2006. בפועל, התרחש מעט מאוד דייג מדרום לדיר אל-בלח מאז סוף אוקטובר 2006 ועד תחילת מארס 2007, וזאת בשל ירי מזדמן של ספינות חיל הים הישראלי על ספינות דייג פלסטיניות.

דייג עזה מצביעים על כך שלא קיימים ערוצי תקשורת ישירים בין הדייגים לרשויות הישראליות, והדבר גורם לבלבול רב. במרבית המקרים, הם מסתמכים עם הנחיות שמעבירים גורמי צד שלישי, כמו סוכנויות או"ם והצלב האדום, לגבי טווח הדייג המותר. תופעה זו יוצרת אווירת חוסר יציבות, ביטחון ואמון בקרב הדייגים.

בדומה, הדייגים מציינים את השרירותיות שבה טווח הדייג נאכף על ידי הצי הישראלי. בעוד שחלק מהדייגים נעזרים במערכות ניווט לווייניות ידניות, ומסוגלים לנטר את מרחקם מהחוף, הם טוענים שספינות חיל הים הישראלי ממשיכות לירות עבר כלי שיט פלסטינים, בטענה שהם הפליגו מעבר לטווח המותר.

חינוי לקבוע גבולות דייג ברורים ומסומנים, לדוגמא באמצעות מצופי-ים, כדי להבטיח שכל הצדדים ידעו היטב היכן מותר לדוג.

ציוד מחליד על החוף בעזה.
OCHA / עזה, עיר מרץ 2007

האיום הכלכלי

משמעות הגבלת הדייג למרחק קצר מהחוף היא שהדגה עלובה מבחינת גודל הדגים, ולכן ערכה הכלכלי נמוך. דגים בעלי ערך גובה יותר, כמו טונה, לא שוחים כה קרוב לחוף, וכך אובד מקור הכנסה אפשרי. מאחר ועלות מסע דיג אחד עומדת על טווח של 2,500-500 ₪ בממוצע, תלוי בגודל כלי השיט, הרשתות והצוות, הדייגים לא מסוגלים לכסות את עלויותיהם, ולא נותרת להם ברירה אלא להישאר על החוף.

כתוצאה מכך שדייגי עזה לא יכולים לדוג דגה איכותית, וכמויות מספקות, צרכני עזה נאלצים לקנות דגים שיובאו מישראל. בממוצע, 1,300 טון דגים מיובאים מדי שנה מישראל, במחיר יקר משמעותית ליחידה עבור הצרכן המקומי, בהשוואה לדגים שנדוגו בעזה. עבור רבים מתושבי עזה, המונים כמיליון וחצי נפשות, ההתייקרות החדה במחירי הדגים גרמה לכך שידם אינה משגת לקנותם.

בשש השנים האחרונות, הדייגים בעזה נאלצים להתמודד עם קשיים ביצוא הדגה האיכותית, כמו חסילונים, בעקבות סגרים שמוטלים מעת לעת על המעבר המסחרי בקרני, ובעקבות מחסור בתשתיות קירור במעבר, במקרה שאכן מוטל סגר.

הסכנה הסביבתית

ההגבלות שהוטלו על ידי ישראל בשש השנים האחרונות הובילו לדייג מרוכז במים הרדודים, שהוביל לדילול ודלדול שטחי הרבייה הטבעיים, ומאיים על בסיס מקורות הדגה.

הדייגים נאלצו להטיל את רשתותיהם במים המכילים דגים צעירים וזנים שנמצאים בתקופת השרצה, ומשמעות הדבר היא שהדגים שנתפסו הם קטנים, וכמו כן הדבר גורם לנזק ארוך טווח לבתי הגידול הימיים.

המצב מעורר דאגה רבה, וענף הדייג של הרש"פ הגיש בקשה למדינה תורמת לבנות שמונה מזחים מלאכותיים לחופי העיר עזה ודיר אל-בלח, כדי ליצור אזורי גידול חדשים.

הערה:

¹לפי דוח הרבעון הרביעי לשנת 2006 של PCBS, יחס התלות הנוכחי עומד על 7.9 ברצועת עזה (מקור: סקר כוח העבודה של PCBS)